

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az endokrin károsító anyagokra vonatkozó átfogó uniós keret felé

(COM(2018) 734 final)

(2019/C 228/12)

Előadó: **Brian CURTIS (UK/II)**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2018.12.14.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Elnökségi határozat:	2018.7.10.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.2.27.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.3.21.
Plenáris ülés száma:	542.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	173/0/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözli az endokrin rendszert károsító anyagokról szóló európai bizottsági közleményt, amely az emberi és állati egészség jobb védelmét célozza. Az EGSZB úgy véli, hogy a valós helyzet felmérése érdekében különösen a jelenlegi szabályozás teljes, a társadalmi és gazdasági hatásokra is kiterjedő célravezetőségi vizsgálatára van szükség. A holisztikus megközelítés elengedhetetlen egy olyan hosszú távú stratégia támogatásához, amely lehetővé teszi az endokrin károsító anyagok koherens, egységes és tudományos módon történő kezelését. Az EGSZB mindemellett úgy véli, hogy ezt a stratégiát egy célokat és határidőket kitűző, gyakorlatias cselekvési tervvel kell megerősíteni.

1.2. Az EGSZB támogatja a javaslatot, amelynek célja egy koherensebb jogszabályi keret meghatározása. E kereten belül fontos lesz az „egy anyag, egy toxikológiai hatás” elvének tiszteletben tartása, és hogy az új stratégia az *elővigyázatosság elvének* harmonizált alkalmazásán alapuljon, összhangban a biocid termékekre és a növényvédő szerekre vonatkozó, már elfogadott hatályos rendelkezésekkel⁽¹⁾. Az új stratégiát a REACH által képviselt, ágazatokat összefogó szabályozás „ernyője” alá lehet helyezni.

1.3. Az irányítási mechanizmusnak tudományos alapúnak kell lennie, hogy a polgárok és az érdekeltek számára biztosítható legyen az átláthatóság. Ezért a közforrásból finanszírozott kutatást és a független kutatást is megfelelő költségvetéssel támogatni kell. A független kutatás különösen jóváhagyott tudományos kritériumokat és/vagy módszereket biztosíthat az európai ipari K+F tevékenység és termelés keretbe foglalásához, támogatásához és ösztönzéséhez. Az EGSZB javasolja, hogy ez a költségvetés ne legyen alacsonyabb a Horizont 2020 keretében nyújtott jelenlegi költségvetésnél. Az EGSZB elsősorban egy külön költségvetési sor megállapítását javasolja az endokrin károsító anyagok és az állati és emberi egészséget fenyegető kockázatok korai azonosítása, biztonságos alternatív anyagok meghatározása, valamint a környezet helyreállítása céljára.

1.4. Az egyes anyagokra vagy termékekre vonatkozó tilalmak vagy korlátozások – miután azokat megalapozottan az endokrin rendszert károsító anyagnak minősítették – jelentős hatással lehetnek a vállalkozásokra és a munkahelyekre. Az EGSZB ezért javasolja, hogy az Európai Bizottság gondoskodjon a fenntarthatóbb termelésre való áttérés támogatását szolgáló külön pénzügyi mechanizmusról az iparágak termelési technikáinak és mechanizmusainak javítása, illetve a munkavállalók készségeinek naprakésszé tétele érdekében.

1.5. Az EGSZB támogatja az érdekeltek éves találkozója irányuló javaslatot. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy az érdekeltek és az Európai Bizottság közötti párbeszédnek a valódi hatékonyság érdekében egy az információcserét és a konzultációt szolgáló állandó, strukturált rendszer szerint kell zajlania.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 528/2012/EU rendelete (2012. május 22.) a biocid termékek forgalmazásáról és felhasználásáról (HL L 167., 2012.6.27., 1. o.) és az Európai Parlament és a Tanács 1107/2009/EK rendelete (2009. október 21.) a növényvédő szerek forgalomba hozataláról valamint a 79/117/EGK és a 91/414/EGK tanácsi irányelvek hatályon kívül helyezéséről (HL L 309., 2009.11.24., 1. o.).

1.6. Az EGSZB kéri, hogy a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról (POP-ok) szóló, az Európai Bizottság által uniós szinten megszervezendő széles körű tájékoztató kampány során, hasonló megközelítés alapján, az endokrin károsító anyagok is kerüljenek szóba. Az EGSZB megismétli a POP-anyagokat és az endokrin károsító anyagokat tartalmazó nyílt adatbank létrehozására irányuló javaslatát, hogy ezzel hasznos eszközt adjunk a vállalkozások és a fogyasztók kezébe.

1.7. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy az endokrin károsító anyagokra vonatkozó európai stratégiának nemzetközi kiterjedésűnek kell lennie annak érdekében, hogy hatékonyan megvédje a polgárok egészségét a harmadik országokból származó, potenciálisan veszélyes termékektől. Az EGSZB ezért támogatja az Európai Bizottság javaslatát, hogy az EU vállaljon proaktívabb szerepet a világban, ezáltal támogatva az OECD-t a vizsgálatainak tökéletesítésében. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy az Európai Uniónak két- és többoldalú kereskedelmi megállapodásokban kell előmozdítania a fenntarthatóságot és az endokrin károsító anyagokkal kapcsolatos rendelkezések betartását. Ennek megfelelően az EU együttműködhetne a WHO-val és az ENSZ Környezetvédelmi Programjával egy az endokrin károsító anyagokra vonatkozó globális egyezmény aláírása érdekében – ahogy az a POP-anyagok esetében ez már megtörtént (Stockholmi Egyezmény) –, az azonosított vagy potenciális endokrin károsító anyagokat tartalmazó meglévő ENSZ-listák alapján. Ezek a kezdeményezések abból a szempontból is hasznosak lesznek, hogy egyenlő feltételeket teremtenek, és megvédik az európai termelési modellt a tisztességtelen versenytől.

1.8. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által elhatározott nyílt stratégiát, és úgy véli, hogy a szervezett civil társadalom döntő szerepet játszhat a nemzeti tájékoztató kampányok kidolgozásában. Ennek köszönhetően a lakosság szélesebb köre kaphatna tájékoztatást a polgárok egészségének védelme érdekében folytatott uniós tevékenységekről. Ezeket a kezdeményezéseket az iskoláktól kell indítani, az endokrin károsító anyagoknak való kitettség csökkentése és a biztonságos magatartás előmozdítása érdekében. Az EGSZB különösen azt ajánlja, hogy az oktatási és képzési kezdeményezéseket hangolják össze, és tekintsek egy egységes stratégia részének, az egész életen át tartó tanulást célzó megközelítés jegyében. Az ehhez kapcsolódó speciális képzéseknek kötelezőeknek és elérhetőeknek kell lenniük minden olyan európai munkavállaló számára, akinek a munkája közvetlenül vagy közvetetten az endokrin károsító anyagokhoz kapcsolódik.

2. Bevezetés

2.1. **Az endokrin károsító anyagok** szintetikus vagy természetes vegyi anyagok, amelyek módosítják az endokrin rendszer működését, következképpen káros hatást fejtenek ki az emberi és állati egészségre, többek között az anyagcserére, a növekedésre, az alváásra és a kedélyállapotra. Endokrin károsító anyagoknak való kitettséget számos különböző forrás okozhat, például növényvédő szerekből, fémekből és adalékanyagokból származó maradványok, vagy az élelmiszerekben és kozmetikumokban lévő szennyező anyagok. Egyes endokrin károsító anyagok természetes módon jelen vannak a környezetben. Az emberek és az állatok az élelmiszerek, a por vagy a víz révén, gázok vagy a levegőben jelen lévő részecskék belélegzésével, vagy egyszerűen valamilyen anyagnak (testápoló szerek) a bőrrel való érintkezése útján kerülhetnek kapcsolatba endokrin károsító anyagokkal. Az endokrin károsító anyag által kiváltott hatások néha csak hosszú idővel az expozíció után jelentkeznek ⁽²⁾. Meg kell jegyezni, hogy az endokrin károsító tulajdonságokkal rendelkező termékek közé tartozhatnak bizonyos élelmiszerekben (például zöldségekben), vitaminokban és más étrendkiegészítőkben, valamint kulcsfontosságú gyógyszerekben (pl. a rák kezelése és különösen a női fogamzásgátlás esetén) jelen lévő anyagok: az EU polgárai valószínűleg nagy mennyiségű endokrin károsító anyagnak vannak kitéve ezeken a termékeken keresztül.

2.2. Az endokrin károsító anyagokkal kapcsolatos aggodalmak az 1990-es évek óta egyre erősödnek. 1999 decemberében az Európai Bizottság elfogadta az endokrin károsító anyagokra vonatkozó közösségi stratégiát ⁽³⁾, amelyet azóta a kutatás, a szabályozás és a nemzetközi együttműködés területén megvalósult fellépéseknek köszönhetően mozdítottak elő. Egy az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által készített átfogó tanulmány rávilágított arra a problémára, hogy az endokrin károsító anyagok milyen kiterjedt hatást gyakorolnak számos emberre és állatra, különösen a magzatokra és a várandós nőkre (koraszülés és alacsony születési súly, fejlődési rendellenességek és idegrendszeri fejlődési zavarok), a gyermekekre és a kamaszokra (a reprodukciós rendszer rendes fejlődésének és működésének megváltozása, például korai mellnövekedés a fiatal lányoknál), de a felnőttekre is (termékenység elvesztése, elhízás, rák) ⁽⁴⁾.

2.3. Amint azt egy nemrégiben közzétett ENSZ-jelentés is felvázolta, számos mesterségesen előállított és természetes vegyi anyagról ismert, hogy hatást gyakorol a hormonszintézisre, a hormonális tevékenységre vagy az anyagcserére, de csak töredékük esetében vizsgálták meg megfelelően, hogy az endokrin rendszerrel kapcsolatos mechanizmusok révén milyen káros hatásokat válthatnak ki. A betegségek előfordulása az utóbbi évtizedekben olyan sebességgel növekedett, amely alapján kizárható, hogy a genetikai tényezők jelentenek az egyetlen valószínű magyarázatot. A környezeti és más nem genetikai tényezők, többek között a táplálkozás, az anya életkora, a vírusos betegségek és a vegyi anyagoknak való kitettség szintén szerepet játszanak, ám ezeket nem mindig könnyű azonosítani ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Az ECHA honlapja: <https://chemicalsinourlife.echa.europa.eu/hu/endocrine-disrupters-and-our-health>. A WHO széles körben elfogadott, 2002. évi meghatározása (WHO/IPCS) szerint „Az endokrinromboló anyag olyan exogén anyag vagy keverék, amely károsítja az endokrin rendszer működését és ezáltal káros egészségi hatást gyakorol a szervezetben, annak utódaiban vagy (al)populációiban”.

⁽³⁾ COM(1999) 706.

⁽⁴⁾ Egészségügyi Világszervezet: State of the Science of Endocrine Disrupting Chemicals, 2012, VII-XII. oldal.

⁽⁵⁾ <https://www.unenvironment.org/explore-topics/chemicals-waste/what-we-do/emerging-issues/scientific-knowledge-endocrine-disrupting>.

2.4. Az endokrin károsító anyagok megértését és szabályozását illetően jelentős előrelépések történtek, és ma az EU az ilyen vegyi anyagok kezelése terén elismerten vezető szerepet játszik a világban, miközben jogszabályai azok közé tartoznak, amelyek a legnagyobb védelmet nyújtják a világon. A növényvédő szerekéről és a biocid termékekről, általában a vegyi anyagokról (REACH-rendelet), az orvostechikai eszközökről és a vízről szóló jogszabályok mára külön rendelkezéseket tartalmaznak ⁽⁶⁾. Más jogszabályok – például az élelmiszerekkel érintkezésbe kerülő anyagokról, a kozmetikumokról, a játékokról vagy a munkahelyen dolgozók védelméről szóló jogszabályok ⁽⁷⁾ – nem tartalmazzak az endokrin károsító anyagokra vonatkozó egyedi rendelkezéseket. Az endokrin károsító tulajdonságokkal rendelkező anyagok azonban a jogszabály általános követelményei alapján eseti szabályozási intézkedések hatálya alá tartoznak. A koordináció hiánya miatt azonban a jelenlegi szabályozás szétaprózott és helyenként inkoherens. (Pl. a biszfenol-A egy széles körben, több feldolgozóipari ágazatban alkalmazott nyersanyag. Kozmetikumokban és cumisüvegekben tilos felhasználni, de egyéb, az élelmiszerekkel és a takarmánnyal érintkező anyagokban és a hőpapírokban még engedélyezett a használata.)

3. A javaslat lényegi tartalma

3.1. A közösségi stratégia elfogadása után közel húsz évvel a közlemény megjegyzi, hogy az Európai Bizottság szándéka az, hogy a helyzet felmérése érdekében elvégezze a jelenlegi szabályozás célravezetőségi vizsgálatát. Ennek az első lépésnek kell lennie afelé, hogy az uniós szabályozást naprakészé és koherenssé tegyék, és összehangoljuk a következő három alapvető szempont szerint: meghatározás, azonosítás és szabályozási következmények (különösen a védelmi intézkedések vonatkozásában).

3.2. Az endokrin károsító anyagok közös meghatározása a horizontális megközelítés kiindulópontja és az új irány egyik fő eleme. A meghatározás az endokrin károsító anyagoknak a WHO által megfogalmazott definícióján alapul majd ⁽⁸⁾. A közös meghatározás az endokrin károsító anyagok azonosítását szolgáló harmonizált módszer létrehozásához szükséges.

3.3. Az azonosítás tekintetében az Európai Bizottság három cselekvési irány megerősítésére törekszik:

- az endokrin károsító anyagok azonosítására szolgáló horizontális mechanizmus,
- az adatokra vonatkozó jogszabályi előírások frissítése az új endokrin károsító anyagok pontosabb azonosítása érdekében,
- a kommunikáció javítása az ellátási láncban a REACH szerinti endokrin károsító anyagok tekintetében (biztonsági adatlapok).

3.4. A harmadik szempont lényege, hogy amennyiben tudományos vizsgálatok valószínű kockázatot állapítottak meg, az *elővigyázatosság elvével* összhangban ugyanazokat az intézkedéseket és rendelkezéseket kell végrehajtani annak érdekében, hogy az embereket megvédjük az ártalomnak való kitétségtől. Ez maga után kell, hogy vonja az ilyen anyagok gyártásának tilalmát, és az ez alóli kivételre csak korlátozott lehetőséget kell adni. Ezért a *célravezetőségi vizsgálat* során különös figyelmet kell fordítani az intézkedések egységességére és erőteljességére, hogy minden polgár védelme biztosított legyen, különös tekintettel a lakosság azon veszélyeztetett csoportjaira, amelyek az endokrin rendszerük folyamatban lévő változása miatt különösen érzékenyek az endokrin károsító anyagokra, mint a magzatok, a kamaszok és a várandós nők.

3.5. A következő jogszabályi kereten belül döntő fontosságú lesz a kutatás, mivel még több téren hiányosak az ismeretek:

- az endokrin károsító anyagoknak való kitétség pontosan hogyan járul hozzá a betegségek kialakulásához,
- meg lehet-e állapítani egy az endokrin károsító anyagokra vonatkozó „biztonságos küszöbértéket”, amely alatt nem jelentkeznek káros hatások,
- milyen elegy okozhat „kóktélhatást”, és általában hogyan működnek az „elegyek”,
- hogyan tudjuk növelni a vizsgálati módszereink hatékonyságát.

3.6. 1999 óta az uniós kutatási és fejlesztési keretprogramokon belül több mint 50, az endokrin károsító anyagokkal kapcsolatos projektet finanszíroztak (több mint 150 millió euro összegben ⁽⁹⁾). További 52 millió euro kiutalására került sor a Horizont 2020 keretében. Az új projektek a Horizont Európa program keretében részesülnek majd finanszírozásban ⁽¹⁰⁾. Az Európai Bizottság különösen a következő kutatási irányokat javasolja:

⁽⁶⁾ A 1107/2009/EK rendelet; az 528/2012/EU rendelet; az Európai Parlament és a Tanács 1907/2006/EK rendelete (HL L 396., 2006.12.30., 1. o.); az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/745 rendelete (HL L 117., 2017.5.5., 1. o.); az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve (HL L 327., 2000.12.22., 1. o.).

⁽⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1935/04/EK rendelete (HL L 338., 2004.11.13., 4. o.); az Európai Parlament és a Tanács 1223/2009/EK rendelete (HL L 342., 2009.12.22., 59. o.); az Európai Parlament és a Tanács 2009/48/EK irányelve (HL L 170., 2009.6.30., 1. o.); a Tanács 98/24/EK irányelve (HL L 131., 1998.5.5., 11. o.); az Európai Parlament és a Tanács 2004/37/EK irányelve (HL L 158., 2004.4.30., 50. o.).

⁽⁸⁾ „Olyan exogén anyag vagy keverék, amely károsítja az endokrin rendszer működését és ezáltal káros egészségi hatást gyakorol a szervezetben, annak utódaiban vagy (all)populációiban.”

⁽⁹⁾ Az Európai Bizottság adatai.

⁽¹⁰⁾ COM(2018) 435 final és COM(2018) 436 final – lásd különösen a „Globális kihívások és ipari versenyképesség” második pillérén belül az egészségügyi klasztert (javasolt költségvetés: 7,7 milliárd EUR) és „A Közös Kutatóközpont nem nukleáris közvetlen cselekvései” klasztert (javasolt költségvetés: 2,2 milliárd EUR).

- a veszélyértékelés, a kockázatértékelés és a vegyi anyagok kezelésének további fejlesztése – többek között a kockázatos hatásokat illetően –, valamint a szükséges adatok összegyűjtése, megosztása és kombinációja,
- aggodalomra okot adó anyagoknak a gyártás során és az életciklus végső szakaszaiban történő felszámolása; a biztonságos helyettesítő anyagok, valamint a biztonságos és költséghatékony gyártási technológiák fejlesztésének támogatása,
- ökoinnováció a veszélyes anyagokból és a jelenleg aggodalomra okot adóanyagokból eredő környezetszennyezés megelőzése és orvoslása érdekében, figyelembe véve eközben a vegyi anyagok, a termékek és a hulladékok közötti kapcsolódási pontokat.

3.7. Az új stratégia hatékonyabbá tétele érdekében az Európai Bizottság globális szinten proaktívabb szerepet szán az EU-nak, és nyílt párbeszédet szándékozik indítani az érdekeltekkel és a nyilvánossággal. Ezek a tevékenységek négy kezdeményezés köré szerveződnek:

- éves rendszerességgel az endokrin károsító anyagokról szóló fórum szervezése. A fórum lehetővé teszi, hogy a tudósok, valamint a köz- és magánszférabeli érdekelt felek az Európai Bizottság munkájának támogatása érdekében kicseréljék az információkat és a bevált gyakorlatokat, azonosítsák a kihívásokat, és szinergiákat építsenek,
- fokozott támogatás a releváns nemzetközi szervezetek munkája számára, különösen a szükséges támogatás biztosítása a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) számára a nemzetközileg elfogadott vizsgálati iránymutatások kidolgozásához,
- annak megvizsgálása, hogy milyen lehetőségek vannak az endokrin károsító anyagoknak a vegyi anyagok meglévő nemzetközi osztályozási rendszerébe való felvételére. Ez globális megoldást nyújtana az endokrin károsító anyagok azonosítására (hasonlóan a más veszélyességi osztályok – például a mutagének, a rákkeltő anyagok és a reprodukciót károsító anyagok – esetében már létező rendszerhez),
- egyablakos internetes portál az egyének, vállalkozások és érdekelt felek e témával kapcsolatos tájékoztatása céljából. Mivel Európa különböző területein eltérő szintű a tájékozottság és a tudatosság, a tagállamokat arra fogják ösztönözni, hogy dolgozzanak ki az e témával foglalkozó kampányokat, különös figyelemmel a veszélyeztetett csoportokra.

4. Általános megjegyzések

4.1. Az EGSZB üdvözlö az endokrin károsító anyagokról szóló bizottsági közleményt. Az EGSZB úgy véli különösen, hogy a valós helyzet felmérése érdekében a jelenlegi szabályozás teljes, a társadalmi és gazdasági hatásokra is kiterjedő célravezetőségi vizsgálatára van szükség. A holisztikus megközelítés elengedhetetlen egy olyan hosszú távú stratégia ⁽¹⁾ támogatásához, amely lehetővé teszi az endokrin károsító anyagok koherens, egységes és tudományos módon történő kezelését.

4.2. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az endokrin károsító anyagok különös aggodalomra okot adó anyagok. Ezért az EGSZB támogatja a koherens jogszabályi keret létrehozására irányuló javaslatot és az *elővigyázatosság elvének* harmonizált alkalmazását, a biocid termékekre és a növényvédő szerekre vonatkozó, már elfogadott hatályos rendelkezésekkel összhangban ⁽²⁾.

4.3. Az EGSZB úgy véli különösen, hogy az EU számára a fő kihívást az új jogszabályi keret koherenciája fogja jelenteni, mivel több anyag – mint például a „biszfenol-A” –, amelyeket különböző ágazatokban széles körben alkalmaznak adalékanyagként, igen különböző megítélés alá esik. Ezért fontos tiszteletben tartani az „egy anyag, egy toxikológiai hatás” tudományos elvét ⁽³⁾. Ennek megfelelően azoknak a kritériumoknak, amelyek alapján valamely anyagot endokrin károsító anyagként azonosítanak, az EU-n belül valamennyi szabályozási területen egységesnek és koherensnek kell lenniük. Így, noha lehetségesek kivételek, a szabályozási döntéseknek általánosságban koherensnek és összehangoltaknak kell lenniük. Végül, de nem utolsósorban, az új stratégiát az egységesség érdekében a REACH által biztosított, ágazatokat összefogó szabályozás „ernyője” alá lehet helyezni.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye az ivóvízről szóló irányelvről (HL C 367., 2018.10.10., 107. o.); az EGSZB véleménye – Uniói intézkedések a környezetvédelmi megfelelés és irányítás javítására (HL C 283., 2018.8.10., 83. o.); az EGSZB véleménye – Az élelmiszer-biztonságot és az élelmiszer-ellátás biztonságát garantáló jelenlegi uniós rendszer és lehetőségek ennek javítására (HL C 268., 2015.8.14., 1. o.); az EGSZB véleménye a játékok biztonságáról (HL C 77., 2009.3.31., 8. o.); az EGSZB véleménye – A civil társadalom hozzájárulása egy átfogó uniós élelmiszer-politika kidolgozásához (HL C 129., 2018.4.11., 18. o.).

⁽²⁾ 528/2012/EU rendelet; 1107/2009/EK rendelet; az EGSZB véleménye – Biocid termékek (HL C 347., 2010.12.18., 62. o.).

⁽³⁾ „Scientific principles for the identification of endocrine-disrupting chemicals: a consensus statement”, Roland Solecki, 2017. <https://link.springer.com/article/10.1007/s00204-016-1866-9>.

4.4. Az új kontextusban az irányítási mechanizmusnak tudományos alapúnak kell lennie, hogy a polgárok és az érdekeltek számára biztosítható legyen az átláthatóság. Ezért fontos, hogy megfelelő költségvetést hozzanak létre a közfinanszírozott kutatás és a független kutatás támogatására. Az EGSZB úgy véli, hogy a független kutatási adatokon alapuló *jóváhagyott tudományos kritériumok és/vagy módszerek* keretbe foglalhatják, támogathatják és ösztönözhetik az európai ipari K+F tevékenységet és termelést.

4.5. Az EGSZB úgy véli, hogy az egyes anyagokra vagy termékekre vonatkozó tilalom vagy korlátozások – miután azokat megalapozottan endokrin károsító anyagok minősítették – jelentős hatással lehetnek a vállalkozásokra és a munkahelyekre. Ezért az Európai Bizottságnak a fenntarthatóbb termelésre való áttérés támogatása érdekében külön pénzügyi mechanizmusról kell gondoskodnia, egyrészt a vállalkozások számára, hogy termelési technikáikat és mechanizmusait megújítsák, másrészt a munkavállalók számára, hogy készségeiket naprakészé tegyék ⁽¹⁴⁾.

4.6. A független kutatás nélkülözhetetlen az endokrin károsító anyagokkal kapcsolatos ismereteink fejlesztéséhez és kiegészítéséhez. Az EGSZB megjegyzi, hogy az Európai Bizottság javaslata nem határozza meg a Horizont Európa programon belül az endokrin károsító anyagokkal kapcsolatos kutatásra és innovációra szánt pontos költségvetést. Az EGSZB javasolja, hogy ez a költségvetés ne legyen alacsonyabb a Horizont 2020 keretében nyújtott jelenlegi költségvetésnél.

4.7. Az EGSZB egyetért a kutatási és innovációs beruházásokra vonatkozó bizottsági javaslattal, azonban úgy véli, hogy néhány másik terület döntő fontosságú lesz a következő években, ezért azokat finanszírozni kell:

- a) az endokrin károsító anyagok korai azonosítása. A WHO szerint több mint 800 olyan anyag létezik, amely potenciális endokrin károsító hatású ⁽¹⁵⁾. Tekintettel ezek széles körű használatára, fontos az adatelemzést szolgáló tudományos azonosítási technikák és mechanizmusok felgyorsításába irányuló beruházás (a meglévő adatok jobb értelmezése érdekében);
- b) biztonságos alternatív anyagok és módszerek azonosítása. Az Európai Bizottság új irányvonala számos új endokrin károsító anyag felfedezését eredményezheti. Ezen anyagok némelyike sok termelési ágazatban rendkívül hasznos, ezért fontos beruházni a biztonságos alternatív anyagok és termelési módszerek kutatásába. Az adatok hiánya nem jelenti azt, hogy egy anyag biztonságos, emiatt fontos a tudományos vizsgálatok fokozása. Törekedni kell a kiértékelt anyagok listájának bővítésére, nem csak a már behatóan megvizsgált anyagokra kell összpontosítani;
- c) a környezet helyreállítása. Miután meggyőző módon azonosítottak egy endokrin károsító anyagot, fontos, hogy az adott anyag környezetre gyakorolt hatásával összefüggésben egyedi kockázatértékelési és -kezelési eljárást alkalmazzanak annak érdekében, hogy szükség esetén (különösen az anyag tartós jelenléte miatti szükséghelyzetben) meg lehessen tervezni a *környezet helyreállítását* célzó meghatározott stratégiát.

4.8. Az EGSZB támogatja az érdekeltek éves találkozására irányuló javaslatot. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy az érdekeltek és az Európai Bizottság közötti párbeszédnek a valódi hatékonyság érdekében egy az információcserét és a konzultációt szolgáló állandó, strukturált rendszer szerint kell zajlania. Az EGSZB részt kíván venni az éves találkozón, és hozzá kíván járulni ahhoz.

4.9. Az endokrin károsító anyagok és a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagok (POP-ok) különböző anyagok, és különböző hatást fejtenek ki az emberekre és a környezetre, azonban egyaránt veszélyesek az egészségre és ismeretlenek a polgárok számára. Mivel a POP-anyagokra vonatkozó uniós stratégia és az endokrin károsító anyagokról szóló bizottsági közlemény számos ponton hasonlóságot mutat, az EGSZB a politikai és tudományos folyamat erősítése érdekében javasolja e stratégiák hasonló megközelítés alapján történő kifejlesztését. Az EGSZB NAT/719. számú, a POP-anyagokról szóló átdolgozott rendeletről szóló véleményével összhangban az EGSZB elsősorban azt kéri, hogy a POP-anyagokról szóló, az Európai Bizottság által uniós szinten megszervezendő széles körű tájékoztató kampány során fordítsanak különös figyelmet az endokrin károsító anyagokra. Az EGSZB megismétli a POP-anyagokat és az endokrin károsító anyagokat tartalmazó nyílt adatbank létrehozására irányuló javaslatát is, hogy ezzel hasznos eszközt adjunk a vállalkozások és a fogyasztók kezébe.

5. Részletes megjegyzések

5.1. Az EGSZB úgy látja, hogy az Európai Bizottság közleménye fontos lépés afelé, hogy egy fenntarthatóbb gyártási rendszer meghatározása révén javuljon a polgárok egészségének védelme. Az EGSZB mindemellett úgy véli, hogy ezt a stratégiát egy célokat és határidőket kitűző, gyakorlatias cselekvési tervvel kell megerősíteni.

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB véleménye a munkájuk során rákkeltő anyagokkal és mutagénekkel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről (HL C 288., 2017.8.31., 56. o.); az EGSZB véleménye a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról (HL C 367., 2018.10.10., 93. o.).

⁽¹⁵⁾ A TEDX (az endokrin károsító anyagokkal kapcsolatos adatok megosztásával foglalkozó intézet) szerint ezen a listán több mint 1000 anyag szerepel.

5.2. A másodlagos nyersanyagokra különös hangsúlyt helyező, jól megtervezett körforgásos gazdaság⁽¹⁶⁾ eszköz lehet ahhoz, hogy a minimálisra csökkenjen az uniós polgárok endokrin károsító anyagoknak való kitettsége. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság javaslatát egyértelműen és szorosan össze kell kapcsolni a hetedik környezetvédelmi cselekvési programmal⁽¹⁷⁾ és a fenntarthatóságot célzó többi alapvető szakpolitikai kezdeményezéssel, így a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervvel és a műanyagokkal kapcsolatos stratégiával, amely a mérgező termékek gyártásának megszüntetésére irányul. Ez egy nagyon érzékeny kérdés, különösen a kockázatokra tekintettel, amelyek megbetegedéseket okoznak az embereknek és károsak a környezetre.

5.3. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy határozza meg pontosabban az endokrin károsító anyagokról szóló nyilvános konzultáció megszervezésére irányuló javaslatot. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy az egyének mellett elsősorban maga a szervezett civil társadalom játszhat fontos szerepet, főként azért, mert meghatározott szaktudás és tapasztalat szükséges ahhoz, hogy hasznos, megbízható és tudományosan megalapozott tanácsokat lehessen adni⁽¹⁸⁾.

5.4. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy az endokrin károsító anyagokra vonatkozó bármely európai stratégiának nemzetközi kiterjedésűnek kell lennie, és azt nemzetközi szinten kell kidolgozni annak érdekében, hogy hatékonyan megvédje a polgárok egészségét a harmadik országokból származó, potenciálisan veszélyes termékektől. Az EGSZB ezért támogatja az Európai Bizottság javaslatát, hogy az EU vállaljon proaktívabb szerepet a világban, támogatva az OECD-t a vizsgálatainak tökéletesítésében. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy az Európai Uniónak két- és többoldalú kereskedelmi megállapodásokban kell előmozdítania a fenntarthatóságot és az endokrin károsító anyagokkal kapcsolatos rendelkezések betartását. Ennek értelmében az EU együttműködhetne a WHO-val és az ENSZ Környezetvédelmi Programjával egy az endokrin károsító anyagokra vonatkozó globális egyezmény aláírása érdekében – ahogy az a POP-anyagok esetében ez már megtörtént (Stockholmi Egyezmény) –, az azonosított vagy potenciális endokrin károsító anyagokat tartalmazó meglévő ENSZ-listák alapján⁽¹⁹⁾. Ezek a kezdeményezések abból a szempontból is hasznosak lesznek, hogy egyenlő feltételeket teremtenek, és megvédik az európai termelési modellt a tisztességtelen versenytől⁽²⁰⁾.

5.5. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által elhatározott nyílt stratégiát, és úgy véli, hogy a szervezett civil társadalom döntő szerepet játszhat a nemzeti tájékoztató kampányok kidolgozásában, annak érdekében, hogy a lakosság szélesebb köre tájékoztatást kaphasson a polgárok egészségének védelme érdekében folytatott uniós tevékenységekről. A tájékoztató kampányt a hatékonyság érdekében az iskoláktól kell indítani, hogy csökkentse az endokrin károsító anyagoknak való kitettséget és előmozdítsa a biztonságos magatartást⁽²¹⁾. Az EGSZB különösen azt ajánlja, hogy az oktatási és képzési kezdeményezéseket hangolják össze, és tekintsék egy egységes stratégia részének, az egész életen át tartó tanulást célzó megközelítés jegyében. Továbbá az EGSZB úgy véli, hogy az ehhez kapcsolódó speciális képzéseknek kötelezőeknek és elérhetőeknek kell lenniük minden olyan európai munkavállaló számára, akinek a munkája közvetlenül vagy közvetetten az endokrin károsító anyagokhoz kapcsolódik⁽²²⁾.

Kelt Brüsszelben, 2019. március 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Luca JAHIER

⁽¹⁶⁾ Az EGSZB véleménye a vegyi anyagokkal, a termékkel és a hulladékkal kapcsolatos jogszabályok közötti kapcsolódási pontokról (HL C 283., 2018.8.10., 56. o.).

Az EGSZB véleménye: A műanyagok körforgásos gazdaságban betöltött szerepével kapcsolatos stratégia (HL C 283., 2018.8.10., 61. o.).

⁽¹⁷⁾ 1386/2013/EU európai parlamenti és tanácsi határozat (HL L 354., 2013.12.28., 171. o.).

⁽¹⁸⁾ Az EGSZB véleménye a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról (átdolgozás) (HL C 367., 2018.10.10., 93. o.).

⁽¹⁹⁾ 2018 augusztusában az ENSZ közzétett egy listát arról a 45 vegyi anyagról vagy anyagcsoportról, amelyeket a tényleges vagy potenciális endokrin károsító anyagoknak a WHO/IPCS 2002. évi jelentése szerinti meghatározásán alapuló átfogó tudományos vizsgálatot követően tényleges vagy potenciális endokrin károsító anyagként azonosítottak. Sajnos az endokrin károsító anyagokra vonatkozó nemzetközi egyezmény híján nem lehetséges kidolgozni egy nemzetközileg elfogadott eljárást, amelynek célja az emberi és állati egészség védelme az ilyen anyagoknak való kitettség-gel szemben. <https://www.unenvironment.org/explore-topics/chemicals-waste/what-we-do/emerging-issues/scientific-knowledge-endocrine-disrupting>.

⁽²⁰⁾ Az EGSZB véleménye: Átállás egy fenntarthatóbb európai jövőre (HL C 81., 2018.3.2., 44. o.).

⁽²¹⁾ Pl.: Az endokrin károsító anyagokra vonatkozó „tízparancsolat” a polgárok számára. <http://old.iss.it/inte/index.php?lang=2&id=289&tipo=29>.

⁽²²⁾ Az EGSZB véleménye a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról (átdolgozás) (HL C 367., 2018.10.10., 93. o.).